

Опацький Роман Миколайович
доцент кафедри адміністративного
права, процесу та адміністративної
діяльності Дніпропетровського
державного університету внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук

БЕЗПЕКА ДІТЕЙ ЯК ОСНОВА БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Безпека України - це в першу чергу безпека її дітей від самого народження до зрілого віку. В недалекому майбутньому ми довіримо їм подальший розвиток та розбудову нашої країни.

Для комплексної та ефективної безпеки дітей насамперед необхідно усвідомлювати всю глибину та багатогранність цієї проблеми, адже захист дитини не обмежується лише фізично (як звикли ми собі уявляти), а складається також з інформаційної та правової безпеки. І кожна з цих складових у нашому динамічному інформаційному світі потребує постійної уваги та розвитку. Консервативні методи фізичної охорони дітей зазнали останнім часом істотних змін - на допомогу шкільним вахтерам і сторожам прийшли шкільні поліцейські, педагоги-ювенологи, а також сучасні комп'ютеризовані реєстраційно-аналітичні системи, системи автоматичного виявлення сторонніх осіб, а також миттєве СМС-інформування батьків дитини, тільки-но та перетнула поріг навчального закладу.

А що вже казати про інформаційну безпеку наших чад, яка, до речі, є не менш важливою ніж фізична, а може, навіть, і значно важливішою, бо завдані шкідливою чи неправдивою інформацією психологічні травми можуть призвести до трагічних наслідків не тільки певної дитини, а й нашого суспільства і держави загалом. Розуміння цієї проблеми та інструменти для її розв'язання не повинні відставати від стрімкого розвитку сучасних комунікацій - комп'ютерних мереж, стільникового зв'язку, ефірного, супутникового та кабельного телебачення і радіомовлення та контенту - фільмів, реклами, анонімних СМС-повідомлень, анонімних знайомств та повідомлень у соціальних мережах тощо, який через ці комунікації може потрапити до дитини.

Щодо правової безпеки юного покоління, то воно також потребує захисту. Найменші наші громадяни мають права, які держава у своїй Конституції зобов'язалася виконувати. На сьогодні в Україні найголовнішими проблемами, що вимагають особливої уваги суспільства, є такі порушення, як недбале ставлення та злочинні дії щодо малолітніх. Окрім того, маючи живих батьків, тисячі хлопчиків і дівчаток залишаються без батьківської опіки. До того ж, всиновити чи удочерити тих, хто опинився в інтернаті, через низький рівень матеріального забезпечення можуть далеко не всі українські громадяни. Оцінка ситуації у сфері захисту прав дитини в нашій країні постійно проводиться державними структурами, зокрема інститутом Уповноваженого Президента України з прав дитини та відповідними державними установами [1].

В нашій роботі ми спробуємо розглянути проблематику «синдром грубого і зневажливого поводження з дитиною»; при цьому особлива увага приділятиметься особливостям анамнезу та об'єктивного дослідження (огляду), що допоможе лікарю в діагностиці; крім того, буде проаналізовано встановлені законом обов'язки лікаря щодо інформування відповідних органів про підозрілі щодо даного синдрому випадки.

Питання поганого поводження з дитиною, яке визначається як пошкодження, що наносяться їй у процесі неправильного виховання, виходять за рамки обговорення синдрому, спочатку названого синдромом «побитої дитини». Погане поводження з дитиною – це широке поняття, яке включає в себе грубі покарання, фізичне насильство, сексуальні зловживання, емоційне третирування, недогодування, зневажливе ставлення до її фізичного і емоційного стану, а також ігнорування батьківських обов'язків щодо догляду за дітьми.

Особливої уваги заслуговує проблема зневажливого ставлення до дитини як до істоти, що не може самостійно визначити для себе правильні пріоритети та шляхи їх досягнення

Зневага до інтересів та потреб дитини – відсутність належного забезпечення основних потреб дитини в їжі, одязі, житлі, вихованні, освіті, медичній допомозі з боку батьків, опікунів або інших осіб через об'єктивні або суб'єктивні причини. Типовим прикладом зневажливого ставлення до дітей є залишення їх без нагляду, що часом призводить до різних нещасних випадків, отруєння та інших небезпечних для життя дитини наслідків [2].

Незалежно від того, в якій формі відбувається насильство, з часом його прояви стають дедалі жорстокішими. Найбільш поширеними в сімейних стосунках є психологічне насильство: грубість (у 48 % сімей), приниження одим одного (14 % сімей), а також фізичне

насильство, зокрема побиття (6 %) [3].

За даними Міністерства внутрішніх справ України, за жорстоке поводження з дітьми на обліку в органах внутрішніх справ перебуває понад 80 тис. сімей. У цьому році за невиконання батьківських обов'язків притягнуто більш ніж 8 тис. батьків. Проте зростання кількості осіб, поставлених на профілактичний облік, свідчить про зростання поінформованості населення про можливості розв'язання проблеми, а також збільшення уваги до даного явища з боку правоохоронних органів. Проблема жорстокого поводження з дітьми винесена з розряду приватної проблеми родини на державний рівень. В українському законодавстві проблема жорстокого поводження з дітьми знаходить відображення в розділі 2 Конституції України «Права й волі й обов'язки людини й громадянина в Україні», у Кодексі про шлюб та сім'ю, зокрема у статті «Права й обов'язки батьків у вихованні дітей».

Незважаючи на певні позитивні зрушення у проблемі жорстокого поводження з дітьми, механізм правового та соціального захисту потерпілих від жорстокого поводження залишається недосконалим: не вистачає відповідних закладів для надання допомоги дітям та спеціально підготовлених фахівців у сфері запобігання жорстокому поводженню, неефективною є система раннього виявлення випадків жорстокого поводження з дітьми в сім'ї. Огляд чинного законодавства, спрямованого на подолання домашнього насильства, доводить, що воно дуже різносторонньо регулює ці правові відносини. Проблема полягає у недоліках практики застосування чинного законодавства, у прогалинах, пов'язаних із діяльністю правоохоронних органів, у недостатньому усвідомленні громадянами своїх прав та невмінні відстоювати їх у судочинстві [4].

Велике значення у боротьбі із насильством має попереджувальна та профілактична діяльність органів соціального обслуговування населення. Превенція жорстокого поводження з дітьми в сім'ї може здійснюватися суспільством у цілому і системою виховання та освіти зокрема.

Міжнародні експерти визначають такі форми запобіжних заходів проти жорстокого поводження з дітьми: первинні, вторинні й третинні.

Первинні засоби запобігання насильства над дітьми – дії, спрямовані на інформування громадськості щодо наслідків жорстокого поводження з дітьми та зміну поведінки стосовно виховання дітей. З метою запобігання жорстокого поводження з дітьми в сім'ї та захисту їх на місцевих рівнях створюються та розповсюджуються інформаційні матеріали, що містять список інституцій та організацій, покликаних надавати допомогу дітям, перелік органів внутрішніх справ, куди можна звернутися з приводу вчиненого насильства.

Вторинними засобами запобігання жорстокого поводження з дітьми в сім'ї є спеціалізовані послуги сім'ям, які потребують додаткової допомоги, шляхом визначення «факторів ризику» у ставленні до дитини.

Третинні засоби запобігання жорстокого поводження з дітьми – це надання послуг дітям і сім'ям, які вже зазнали насильства чи відчули прояви нехтування їх правами [5].

Проаналізувавши дані з цього питання, ми дійшли висновків, що жорстоке поводження з дітьми є великою проблемою й потребує подальшого вивчення й розробки профілактичних заходів щодо її профілактики. Зараз проблема жорстокого поводження з дітьми в сім'ї винесена з розряду приватної проблеми родини на державний рівень.

Останнім часом з розвитком інформаційних технологій та мережі Інтернет для дітей створилися такі умови, коли вони можуть спілкуватися практично з необмеженою кількістю осіб, які не завжди мають благі наміри. На жаль, на даний момент в державі не має статистичних даних, які б розкривали стан педофілії в Україні. Більше того, в нашій країні відсутнє нормативно-правове забезпечення захисту дітей від віртуального сексуального (а як наслідок – і фактичного) посягання. Як приклад для наслідування, доречним було б використати зарубіжний досвід боротьби з цим негативним явищем. Зокрема, в боротьбі з педофілами американцям вдалося об'єднати зусилля правоохоронних органів, громадськості та комерційних структур. Мін'юст США тісно співпрацює з Національним центром у справах зниклих дітей та дітей, що неправомірно використовуються в роботі. В даний центр безкоштовно гарячою лінією користувач Інтернету може повідомити про чиюсь підозрілу діяльність в онлайн-просторі.

Саме США стали ініціаторами міжнародного співробітництва (США, Австралія, Великобританія і Канада) у боротьбі з педофілами. З листопада 2006 р. організовано цілодобове спостереження за Мережею: кожен із членів робочої групи по черзі стає «черговим по Інтернету», спілкуючись з колегами в режимі реального часу [6].

Результативність та ефективність праці вищезазначеної групи дозволяють стверджувати, що даний досвід необхідно якомога швидше впроваджувати в нашій країні.

Підсумовуючи аналіз стану й динаміки правопорушень, спрямованих проти прав дітей, мусимо констатувати доволі безрадісну картину. Ось уже десятиліття поспіль більшість деліктологічних показників (як абсолютних, так і відносних) перебувають на дуже високому рівні. Епізодичні спади деліктності здебільшого неглибокі та нестійкі: як правило, вони тривають не більше 1–2 років, після чого розпочинається зворотній процес. Особливу тривогу викликає зростання кількості порушень проти статевої свободи та нормального сексуального розвитку дітей, зокрема, повторних, пов'язаних із схиленням дітей (малолітніх, неповнолітніх) до статевих зв'язків, а також вживанням алкогольних напоїв.

Наявність цих тенденцій свідчить про серйозні проблеми в організації та здійсненні профілактики деліктів проти прав дітей. Профілактичні заходи розробляються неплановано, без чіткого уявлення про їх результативність, економічну доцільність або можливий сукупний ефект. Мало враховується зарубіжний досвід. У справі протидії порушенням прав дітей головна роль відведена примусу, котрий майже вичерпав свій превентивний потенціал. Водночас найбільш прогресивні форми профілактичної діяльності часто-густо лишаються незатребуваними.

Поза сумнівом, ліквідувати окреслені недоліки та перекося можливо тільки у рамках цілеспрямованої політики, котра б ґрунтувалась на засадах плановості, комплексності, послідовності, соціально-економічної обґрунтованості. З цією метою профілактика адміністративних проступків і злочинів проти прав дітей має бути оголошена стратегічним пріоритетом забезпечення прав дітей, а відповідний напрям діяльності – знайти відображення в ювенальному законодавстві, актах галузевого планування, а також у політичних рішеннях керівництва держави.

1. Юрій Вітомський: «Безпека дітей — основа безпеки держави» Урядовий кур'єр. 23 травня 2012
2. Максимова Н. Ю., Мілютіна К.Л. Соціально-психологічні аспекти проблем насильства. К., 2003. С. 31.
3. Алексєнко Т.Ф. Соціальна педагогіка теорія і технології: Підручник. К., 2006. С. 87.
4. Безпалько О.В. Соціальна робота: Навч. посібник. К., 2004. С. 165.
5. Сафонова Т.Я., Цымбал Е.И. Жестокое обращение с детьми и его последствия: Учеб. пособие. М., 1993. С. 337.
6. Охота на педофилов. События недели: итоги и факты. 2012. № 33 (63). С. 26.

Школа Сергій Миколайович
завідувач кафедри публічного права
НТУ «Дніпровська політехніка»,
кандидат юридичних наук, доцент

НЕЛЕГАЛЬНА МІГРАЦІЯ ЯК ЗАГРОЗА НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ

Міграція населення в цілому має позитивний соціальний характер, оскільки раціональне, організоване переміщення громадян сприяє розвитку місцевої економіки, появи нових робочих місць, позитивно впливає на інфраструктуру міст, допомагає втілити творчі плани людини. Міграція – це процес переміщення людей за межі тих або інших територій зі зміною постійного місця проживання назавжди або на певний період, або з регулярним поверненням до місця проживання. Основними видами міграції є внутрішня, пов'язана з переміщенням населення усередині держави, і зовнішня, пов'язана з переміщенням населення між державами.

Питання переміщення суспільних мас з різноманітних причин виникають у будь-якій країні, що позначається як на демографічній, так і на економічній ситуації. Люди переїжджають з одного місця на інше в пошуках роботи з достойною заробітною платою, в пошуках притулку від різноманітних переслідувань, внаслідок своїх релігійних переконань, або повертаються на історичну батьківщину. Подолання проблем в міграційній сфері, використання позитивного потенціалу міграції потребують удосконалення національного міграційного законодавства і розвитку міжнародного співробітництва у цій сфері.

Відповідно до ст. 33 Конституції України свобода пересування і право на вільний вибір місця проживання належать кожній людині, яка на законних підставах перебуває на території України, і включають у себе свободу пересування територією України, право на вільний вибір постійного чи тимчасового місця проживання на території України, право вільно залишати територію України, право громадянина України в будь-який час повернутися в Україну.

Сучасна міграція українського населення перш за все пов'язана з трагічною ситуаці-